

связанных с возникновением «цветной революции», Россия ведет активную самостоятельную внешнюю политику.

Следует заметить, что в ходе выборов, по сути, не было дискурсивной стратегии концепта суверенитет, по крайней мере, публично он не обсуждался. Однако изучение российской политики позволяет зафиксировать влияние сопряженных с суверенитетом международных акций на сознание электората перед выборами.

Вероятно, отправную точку можно видеть в Мюнхенской речи Путина 10 февраля 2007 г. Выступление было посвящено однополярности современной мировой политики, видению места и роли России в современном мире с учетом нынешних реалий и угроз. Путин фактически выступил с самой громкой на тот момент декларацией подготовки России к выходу на мировую арену. Население России в целом встретило заявления В. Путина одобрительно.

12 апреля и Государственная дума РФ приняли заявления в отношении доклада Госдепартамента США «Поддержка США прав человека и демократии в мире». Совет Федерации, в частности, выразил «обеспокоенность возросшей активностью политических сил США, которые пытаются влиять на политическую обстановку» в России накануне выборов, готова почва для «преднамеренной негативной оценки избирательных кампаний и результатов волеизъявления российских граждан». Совет федерации призвал руководство США уважать права России как суверенного государства.

Следующей акцией стало обращение В. Путина 26 апреля 2007 г. к Федеральному собранию, в котором было заявлено о возможном объявлении моратория на исполнение Россией условий договора ДОВСЕ в связи с американскими планами по размещению объектов ПРО в Чехии и Польше. 13 июля 2007 г. В. Путин подписал указ «О приостановлении Российской Федерацией действия Договора об обычных вооруженных силах в Европе и связанных с ним международных договоров». Россиянам, несомненно, импонирует самостоятельность президента на международной арене.

В этой связи следует отметить, что к началу февраля 2007 г. рейтинг В. Путина опустился до 49%, с середины февраля рейтинг поднялся, в апреле рейтинг составлял 54-55%, с июля не опускался ниже 55-56%¹. В это же время произошло значительное увеличение числа граждан, готовых назвать современную Россию великой державой. Таким образом, идеи патриотизма, укрепления суверенитета России, обеспечения для нее достойного места в многополярном мире были близки населению и нашли отражение в рейтинге власти.

¹ Рейтинг В. Путина. База данных ФОМ // ФОМ.: http://bd.fom.ru/cat/putin_rating_Putin/qs26

Державний суверенітет та інтеграційні процеси

Центральне місце у дискурсі західних вчених посідає тема пошуку ідеальної моделі світового правопорядку. Одним із ключових питань цієї дискусії є питання автономності держави, а саме чи повинні держави делегувати свої суверенні права наднаціональним інституціям і чи можуть міжнародні інстанції виконувати роль, яка до другої половини 20 століття традиційно була прерогативою держави. Марк Леонард, висловлює впевненість, що «найкращім засобом для перемоги у війні з терором, контролю за розповсюдженням зброї масового знищення, або викоренення організованої злочинності є розповсюдження міжнародного правового регулювання». Протилежної позиції дотримується Френсіс Фукуяма. Для нього є очевидним, що «лише держави...здатні об'єднати та доцільно розмістити сили забезпечення порядку. Ці сили необхідні для забезпечення правління закону всередині країни та збереження міжнародного порядку». А захисників «сутінків державності» (термінологія Ф. Фукуяма), він просить пояснити, що «саме повинно замінити силу держави». Оскільки на думку Фукуяма міжнародно-правові структури, зокрема ООН довели свою неспроможність у вирішенні стратегічних проблем, які виникають у сучасному світі.

Нам хотілось би звернути увагу не на переваги та недоліки кожної з запропонованих концепцій, а показати, як концепція розповсюдження міжнародного правового регулювання зможе стати надійним засобом для втілення в життя ідеї сильної, успішної суверенної держави, за термінологією Ф. Фукуяма.

За всіма показниками Україна є слабкою державою, яка здійснює численні реформи кінцева мета, яких інтеграція у європейську спільноту. Хоча курс на європейську інтеграцію є офіційним, серед політиків та у суспільстві можна знайти скептиків, які переконані, що ті перетворення, які вимагає Європа від України є значно вищими ніж прогнозовані вигоди для України. Дійсно всі країни, які мають бажання вступити до Союзу, повинні «проковтнути» всі 80 тисяч сторінок європейських законів та переробити власне законодавство відповідно до цих законів (Марк Леонард). Європейці не скривають, що їх кінцева мета «перебудувати країну до самого фундаменту, щоб ці зміни мали незворотній характер» (Марк Леонард).

Проте, скептики європейської інтеграції не враховують очевидну істину, що основою державного суверенітету є принцип легітимності влади. Остання є передумовою побудови сильної держави. У свою чергу легітимності передують підзвітність, прозорість влади, гарантування прав людини, створення умов для розвитку ринкової економіки.

¹ Кандидат юридичних наук, асистент кафедри конституційного права України, Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого.

Нажаль сьогодні в українському суспільстві ми спостерігаємо високий рівень недовіри до влади. Це результат корупції, відсутність дієвого громадського контролю за діями влади, системні порушення фундаментальних прав людини органами державної влади. Можна стверджувати, що нині існує прірва між владою та українським народом. Є всі підстави вважати, що єдиний реальний спосіб подолати ці негативні явища – це виконати вимоги Європейської спільноти щодо перетворень, які повинні відбутись в Україні.

Перекопані, що зміни, які стануть результатом проведених реформ лише посилять державний суверенітет, бо кінцева мета цих перетворень зробити владу підзвітною, прозорою, створити умови для розвитку ринкової економіки. Це поверне довіру українського народу до влади. Отже, зміцнить державний суверенітет, бо його серцевиною буде легітимність.

Безумовно розбудова сильних інститутів державності – це складний механізм і в даних тезах він представлений дещо у спрощеному вигляді. Проте побоювання, що наднаціональні інститути послаблюють державний суверенітет є перебільшенням. Можна стверджувати, що виконання Україною взятих на себе зобов'язань є шляхом до посилення її державності.

Глібо С. В.¹

Правове регулювання діяльності банків при фінансових кризах як умова стабільності банківської системи та забезпечення державного суверенітету України

При наявності фінансових криз, як світових так і в Україні, необхідно з'ясувати відповідність правового нормування механізму протидії кризовим явищам, визначення джерел формування і порядку проведення стабілізаційних заходів, що в кінцевому результаті буде впливати на економічну безпеку України. При глобалізації світової економіки і політики, впливі на Україну глобальних міжнародних організацій (МВФ, Світовий банк, інші фінансові організації), стабільність та незалежність банківської системи України є важливим елементом збереження економічної незалежності та суверенітету України.

На сучасному етапі основними реальними та потенційними загрозами національній безпеці України в економічній сфері в тому числі є: ослаблення системи державного регулювання і контролю у сфері економіки; нестабільність у правовому регулюванні відносин у сфері економіки, в тому числі фінансової (фіскальної) політики держави; відсутність ефективної програми запобігання фінансовим кризам; зростання кредитних ризиків, і у зв'язку з цим одними із основних напрямів державної політики з питань національної безпеки України, що впливають на фінансові ринки, є

¹ Кандидат юридичних наук, доцент кафедри господарського права, Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого.

оздоровлення фінансово-кредитної сфери та припинення відпливу капіталів за кордон, зменшення позабанківського обігу грошової маси; забезпечення збалансованого розвитку бюджетної сфери, внутрішньої і зовнішньої захищеності національної валюти, її стабільності, захисту інтересів вкладників, фінансового ринку відповідно до статей 7, 8 Закону України "Про основи національної безпеки України".

Фінансова криза 1998 р. крім таких чинників, як зatoryжна економічна криза в Україні та світова фінансова криза, стала наслідком наступних недоліків в правовому регулюванні, в більшості в правозастосуванні: недогримання банками вимог чинного законодавства; недосконала законодавча база; конфлікти інтересів, пов'язані з власністю; недостатність диверсифікації кредитного та інвестиційного портфелів; примусове кредитування неприбуткових галузей виробництва; неадекватне забезпечення кредитів; невідповідність структури управління; нечесні дії керівників комерційного банку та позичальників. Нехтування інтересів клієнтів банків, які враховувалися в останню чергу, привело до самого дієвого негативного результату – відтоку депозитів з банків. Але, незважаючи на прийняті заходи по стабілізації, вони були спрямовані на системне регламентування платоспроможності, міжбанківських операцій банків засобами державного регулювання, які, фактично, не тільки не враховували інтересів клієнтів і не впливали на їх обслуговування, а більш того, порушували їх права.

Під час кризи в 2004 р. з метою забезпечення стабільності банківської системи та захисту інтересів вкладників та інших кредиторів банків серед інших застосовані такі заходи: обмеження здійснення банками активних операцій; заборона банкам дострокову виплату юридичним та фізичним особам коштів за депозитними договорами, за умови виплати відсотків згідно з цими договорами; заборона банкам нову емісію (випуск) ощадних (депозитних) сертифікатів та їх дострокове погашення; рекомендовано банкам установити в банкоматах обмеження на отримання готівки, та інші. Таким чином, заборона на дострокове повернення коштів за депозитними договорами проіснувала менш одного місяця, і, на нашу думку, суттєво не вплинула на стабілізацію банківської системи, але підтвердило можливість необґрунтованого притримання коштів вкладників в випадках, коли власники коштів вправі самостійно розпоряджатися своїми коштами, навіть з частковою втратою відсотків.

В кінці 2008 р. криза в банківській системі України проявилася набагато глибше. Деякі заходи протидії, які закріплені в нормативних акта різного рівня: банки зобов'язані обмежити здійснення активних операцій; запровадження норматив резервування для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банків у розмірі 100 відсотків від обсягу наданих кредитів на споживчі потреби в деяких випадках; уживання всіх необхідних заходів щодо зростання обсягів депозитів з метою недопущення дострокового повернення коштів, розміщених вкладникам, тобто заборонено робити дострокове повернення депозитів. Разом з тим позитивним